

РЕПУБЛИКА СРБИЈА  
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА  
ГРАД ЗРЕЊАНИН  
Одељење за привреду  
Одсек за заштиту и унапређење заштиту животне средине  
Број: 000041647 2024 09178 004 037 000 001 01 001  
Датум: 05.01.2024. године  
Зрењанин

## ИЗВЕШТАЈ О ЈАВНОМ УВИДУ И ЈАВНОЈ РАСПРАВИ План квалитета ваздуха

Градска управа града Зрењанина, донела је одлуку о изради Плана квалитета ваздуха, обезбедила средства за услугу израде Плана и спровела процедуру јавне набавке.

Градска управа града Зрењанина спровела је поступак ЈН 404-3-20/2023 - IV „Услуга израде Плана квалитета ваздуха за потребе локалне самоуправе“ и закључила уговор са компанијом Двопер са подизвођачем Завод за јавно здравље Зрењанин, за извршење предметне јавне набавке. Уговор број 404-3-20-14/2023-IV -од 30.05.2023 године, закљученим између Градске управе града Зрењанина и Двопер д.о.о. Београд са подизвођачем Завод за јавно здравље Зрењанин у Двоперу заведеним под бројем 10-1//23 од 05.06.2023 године.

Градска управа града Зрењанина, Одељење за привреду, Одсек за заштиту и унапређивање животне средине, донео је Одлуку о приступању изради Плана квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за период 2024-2029 године, под бројем 06-105-3/23-I, од 22.09.2023.године. Непосредно након доношења, Одлука је објављена у Службеном листу Града Зрењанина број 20/23 (<https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/20%20Sluzbeni%20list%2022%2009%2023.pdf>)

Обавештење о овој одлуци објављено је на сајту града:

<https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/OBAVESTENJE%20O%20DONOSENJU%20ODLUKE.pdf>

као и у листу „Зрењанин“ од 06.10.2023. године.

У складу са чл. 9. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Сл.гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10), Градска управа града Зрењанина, Одељење за привреду, Одсек за заштиту и унапређивање животне средине, донео је Решење о неприступању изради Стратешке процене утицаја на животну средину Плана квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за период 2024-2029. година. Објава о овом решењу је пратила одлуку о изради предметног Плана .

Нацрт документа „План квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за период 2024-2029 године“, израђен је у складу са Уговором број 404-3-20-14/2023-IV -од

30.05.2023 године, закљученим између Градске управе града Зрењанина и Двопер д.о.о. Београд са подизвођачем Завод за јавно здравље Зрењанин.

У складу са чланом 31 Закона о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 10/13 и 26/21-др. закон) и чланом 7 Уредбе о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 117/21) дефинисано да по доношењу одлуке о изради плана, носилац израде плана организује јавни увид и јавну расправу, којим се омогућава упознавање јавности са општим циљевима и сврхом израде плана, могућим решењима као и ефектима планирања, односно упознавање јавности са Нацртом Плана.

Градска управа града Зрењанина, Одељење за привреду, Одсек за заштиту и унапређивање животне средине, објавио је Јавни позив за учешће у јавном увиду, јавној презентацији и јавној расправи, објављен на сајту града <https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/PLAN%20KVALITETA%20VAZDUHA/Javni%20poziv%20za%20Nacrt%20Plana.pdf>

Поред званичног сајта града Зрењанина, Јавни позив је објављен:

у листу Зрењанин од 24. 11. 2023. године <https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/PLAN%20KVALITETA%20VAZDUHA/Javni%20poziv%20za%20Nacrt%20na%204%20jezika.pdf>

и у дневном листу „Ало“ од 30.11.2023. године <https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/Obave%C5%A1tenje%20u%20dnevnom%20listu%20Alo%20od%2030-11-2023.pdf>

Јавни увид је обављен у периоду 24.11.2023. године до 25.12.2023. године у згради Градске управе, ул. Слободана Бурсаћа бр. 4, као и на званичном сајту града Зрењанина - <https://zrenjanin.rs/sr/e-uprava/zastita-zivotne-sredine/monitoring-zivotne-sredine>

Линкови свих објава налазе се на званичном сајту града Зрењанина, непосредно испод наслова План Квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за период 2024-2029. година, како је и приказано у прилозима овог извештаја (Прилог 1)

ПЛАН КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА ЗА ГРАД ЗРЕЊАНИН ЗА ПЕРИОД 2024- 2029. ГОДИНЕ, који је био на јавном увиду, садржи оцену стања и идентификују све загађујућих материја, главне изворе загађивања ваздуха, као и мере које је неопходно предузети да би се квалитет ваздуха побољшао.

Јавна презентација документа и јавна расправа одржане су 27.12.2023. године. У **Прилогу 2** овог извештаја је Записник са одржане јавне расправе.

У вези са јавним увидом у предметни План квалитета ваздуха, Градска управа града Зрењанина, Одељење за привреду, Одсек за заштиту и унапређивање животне средине примедбе је доставио:

1. **Удружење „Регулаторни институт за обновљиву енергију и животну средину“**, електронском поштом, дана 25.12.2023, 14:57, e-mail: Reri office <[office@reri.org.rs](mailto:office@reri.org.rs)>, „Примедбе и сугестије на нацрт Плана квалитета ваздуха Града Зрењанина за период 2024-2029. годинау – оригиналан допис налази се у Прилогу 3 овог извештаја;

Током одржане Јавне расправе неколико примедби, коментара и сугестија упућено је од стране представника **удружења ЗРАК**, како је наведено у Записнику са одржане јавне расправе (Прилог 2, овог извештаја)

Градска управа града Зрењанина, Одељење за привреду, Одсек за заштиту и унапређивање животне средине, у вези са достављеним примедбама, донела је следеће закључке:

#### **1. Удружење „Регулаторни институт за обновљиву енергију и животну средину“**

##### **ПРИМЕДБА 1: Јавност није на адекватан начин обавештена о Нацрту плана**

##### **ОДГОВОР:**

Примедба није прихватљива обзиром да је Градска управа града Зрењанина, Одељење за привреду, Одсек за заштиту и унапређивање животне средине, објавио Јавни позив за учешће у јавном увиду, јавној презентацији и јавној расправи, на сајту града:

<https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/PLAN%20KVALITETA%20VAZDUHA/Javni%20poziv%20za%20Nacrt%20Plana.pdf>

Поред званичног сајта града Зрењанина, Јавни позив је објављен на огласној табли Градске куће, као и:

у **листу Зрењанин** од 24. 11. 2023. године

<https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/PLAN%20KVALITETA%20VAZDUHA/Javni%20poziv%20za%20Nacrt%20na%204%20jezika.pdf>

и у **дневном листу „Ало“** од 30.11.2023. године

<https://zrenjanin.rs/uploads/files/2023%20godina/ZA%C5%A0TITA%20%C5%BDIVOTNE%20SREDINE/MONITORING/VAZDUH/Obave%C5%A1tenje%20u%20dnevnom%20listu%20Alo%20od%2030-11-2023.pdf>

##### **ПРИМЕДБА 2: Нацрт плана не предвиђа мере за смањење броја превремених смрти услед честичног загађења**

##### **ОДГОВОР:**

Примедба није прихватљива обзиром да је нацрт предметног Плана обухватио мере које за циљ имају побољшање квалитета ваздуха на територији града Зрењанина, које

ће непосредно смањити број превремених смрти услед честичног загађења, уколико оне постоје. Оваква анализа није обавеза у складу са Правилником. Са друге стране, као јако важно, обрађивачи плана истичу да Предметни план препознаје потребу детаљније анализе утицаја квалитета ваздуха на здравље становништва, а такав документ због времена потребног за израду, потребних стручњака и концепције саме студије која се мора пажљиво планирати и спроводити не може бити и није саставни део Плана квалитета ваздуха.

Једна од мера у предвиђеном плану је „Израда студије о утицају квалитета ваздуха на здравље“ са роком реализације 2024- 2025. Циљ израде овакве студије је, између осталог, успостављање везе између повећаног загађења и морталитета и утврђивање и дефинисање мера које би у будућности анализирале постојање оваквих веза и предлога за смањење потенцијалних превремених смрти услед честичног загађења.

Обрађивачи плана су у предметном нацрту плана приказали податке којима се располаже за територију града Зрењанина, једноставно није било могуће приказати податке којима се не располаже. Овакве сугестије су прихватљиве за наредни План квалитета ваздуха, нарочито узимајући у обзир да је предвиђена израда Студије о утицају квалитета ваздуха на здравље.

Једна од мера у предвиђеном плану је „Израда студије о утицају квалитета ваздуха на здравље“ са роком реализације 2024- 2025. Циљ израде овакве студије је, између осталог, успостављање везе између повећаног загађења и морталитета и мера које би у будућности анализирале постојање оваквих веза и предлога за смањење потенцијалних превремених смрти услед честичног загађења.

У контексту рока за израду предметне студије прихвата се да рок 2024-2025 буде коригован и да стоји 2025. година. Све ово из разлога што је тема коју би предметна студија требало да обради јако осетљива за грађане и мора се пажљиво планирати, затим је и средства потребно благовремено планирати. Најважније је јасно дефинисати захтеве на које студија мора одговорити, на начин да сврсисходно одговори специфичним захтевима које је потребно благовремено истражити и дефинисати за процес спровођења јавне набавке, све у циљу да се добије квалитетан резултат.

Такође се прихвата да би било боље да је пре израде Плана квалитета ваздуха постојала оваква врста студије, али обзиром на примарну потребу да се најпре донесе План квалитета ваздуха као оквир који ће омогућити примену одређених мера, тако и основ за израду предметне студије, овакав редослед доношења докумената је једини могућ у овом тренутку. Тако ће пре доношења следећег плана квалитета ваздуха град Зрењанин располагати и анализом морталитета који је проузрокован честичним загађењем ваздуха.

План квалитета ваздуха се бави везама између климатских промена и загађења ваздуха без обзира на изостављен наратив. Повезаност загађења ваздуха са климатским променама или климатских промена са загађењем ваздуха су опште познате и прихваћене релације у домаћој и међународној стручној јавности. Мере усмерене на загађење ваздуха, већина тих мера, оствариће превентивне ефекте и на ублажавање ефеката промене климе.



У контексту уважавања послатих примедби у делу 10.1. Опис мера акционог плана , на страни 161 додат је део који описује везу мера које су усмерене на смањење загађања ваздуха са мерама ублажавања климатских промена

**ПРИМЕДБА 3: Нацрт плана не садржи све елементе прописане правилником о садржају планова квалитета ваздуха**

**1. „Нацрт плана не садржи основне информације о англомерацији Зрењанин“**

- Нацрт плана не пружа адекватну процену величине загађеног подручја

**ОДГОВОР:**

Примедба се не прихвата. Град Зрењанин није англомерација. Територија града Зрењанина у складу са чланом 2. тачка 2). Уредбе о одређивању зона и англомерација („Службени гласник РС”, бр. 58/11 и 98/12) припада Зони „Војводина”, која обухвата територију Аутономне покрајине Војводине. на страни 25 , поглавље 2.1 се каже . „Границе су дефинисане границама **административног подручја Града Зрењанина**“ у том контексту површина и број становника се односе на површину и број становника Града Зрењанина у административним границама локалне самоуправе.

У тексту се недвосмислено наводе сви статистички подаци који дефинишу административно подручје града Зрењанина.

- Нацрт плана не пружа податке о процени броја становника који су изложени загађењу

**ОДГОВОР:**

Примедба се не прихвата. Општи статистички подаци о броју становника су приказани јер су загађењу изложени сви становници града Зрењанина. Обим изложености одређених територијалних целина приказан је у поглављу 5. АНАЛИЗА ФАКТОРА СТАЊА КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА У АГЛОМЕРАЦИЈИ ЗРЕЊАНИН У ПЕРИОДУ ОД 2018. ДО 2022. ГОДИНЕ, а Просторна расподела регионалних извора емисије има своје подпоглавље у овом поглављу. (посебно описи и слике 52. до 57)

**2. Нацрт плана не садржи прецизне податке о главним изворима загађења нити њихов допринос**

**ОДГОВОР:**

Примедба се не прихвата обзиром да су у предметном плану приказани и анализирани СВИ расположиви и доступни РЕЛЕВАНТНИ подаци о процењеним количинама загађујућих материја, пре свега из званичног извора, односно подаци који се налазе у бази Националног регистра извора загађивања.

Примедба да се количина загађујућих материја приказује у Т/годишње је прихваћена, тако да је збирна табела са приказом највећих загађивача коригована

У контексту уважавања послатих примедби у делу 7.1.1.ОПИС КЉУЧНИХ ИЗВОРА ЗАГАЂИВАЊА Табела 25. Емисије загађујућих материја по годинама изражене у kg/год је коригована и приказане су емисије у t/год . У тексту изнад дато је образложење празних поља у табели.

**3. Предвиђене мере не садрже анализу ефеката и квантификацију података о смањењу загађења ваздуха, у односу на постојечће стање, као ни утврђене циљеве смањена емисија загађујућих материја**

**ОДГОВОР:** Примедба се не прихвата обзиром да су у поглављима 9 ПЛАН МЕРА, АКТИВНОСТИ И ПРОЈЕКТИ КОЈЕ ЈЕ ПОТРЕБНО ИЗВРШИТИ У ДУГОРОЧНОМ ПЕРИОДУ И РОКОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ и 10 ОПИС МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ У АКЦИОНОМ ПЛАНУ Мере су структуриране према специфичним циљевима који се желе постићи, могућа је и другачија организација, нарочито ако се има на уму да једна мера често доприноси постизању неколико циљева. Мере су структуриране сведено како би биле реалне и спроводљиве.

**4. Предложене мере нису прецизне**

**ОДГОВОР:** Примедба се не прихвата обзиром да мере су структуриране сведено како би биле реалне и спроводљиве. Одабране су мере чије спровођење је могуће организовати у временском оквиру на који се план односи. У Плану су приказане само оне мере чије спровођење може бити финансирано из буџета града Зрењанина и за које је надлежна градска управа. Мере које су усмерене ка специфичне изворе загађења пореклом из индустрије нису предмет акционог плана.

Чињеница да се у планираним мерама наводе мере које су наставак започетих активности иде у прилог потреби да стратешки планови града буду кординисани, на пример попут изградње обилазнице. Ова активност је препозната и у другим документима града али је дефинисана и у Плану квалитета ваздуха управо акценујући да ова активност у реализацији рефлектује ефекте на регулацију саобраћаја, али и да позитивне ефекте обезбеђује у области смањења загађења ваздуха пореклом од саобраћаја. Кординисно повезивање са другим политикама није недостатак, напротив.

**5. Не постоје јасни и прецизни индикатори за праћење спровођења мера**

**ОДГОВОР:**

Примедба се не прихвата обзиром да су индикатори дефинисани у акционом плану мерљиви и могуће их је пратити кроз једноставне годишње извештаје о степену реализације плана који ће бити обавеза Градске управе. Један од основних захтева за дефинисање адекватних индикатора јесте једноставност у ишчитавању вредности и једноставност у праћењу. Спровођење мера ће бити мерљиво кроз индикаторе дефинисане на овај начин. Будући извештаји ће на планиран начин приказа индикатора бити разумљиви и јасни, једноставни за праћење успешности спровођења предложених мера.

**6. Нацрт плана не садржи процену временског периода потребног за достизање постављених специфичних циљева**

**ОДГОВОР:**

Примедба се не прихвата. Рокови „до истека плана“ или „годишња активност“ подразумевају меру која се спроводи перманентно а не једнократно. До истека плана подразумева да ће се мера спровести у року од наредних 5 година што је за систем планирања буџетских средстава рационално и прихватљиво.

**7. Нацрт плана не садржи cost benefit анализу предложених мера за смањење загађења ваздуха**

**ОДГОВОР:**

Примедба се не прихвата обзиром да начин функционисања планирања буџета захтева да се за сваку будућу активност, нарочито за оне активности које ће се спроводити кроз јавне набавке, подразумева истраживање тржишта и дефинисање оквирно потребних средстава за сваку будућу јавну набавку. Тако би оквирно предложени износи за одређене активности свакако у периоду припреме будуће реализације били кориговани. са друге стране мере које се планирају кроз активности јавних предузећа ће бити планиране по актуелним ценовницима јавних предузећа или пак по процедурама јавних набавки које ће спроводити јавна предузећа.

- Нацрт плана не предвиђа нити једну меру која се односи на индустрију

У Акционом плану су само оне мере које јединица локалне самоуправе може да спроведе. Рад већине индустријских постројења је предмет контроле републичких, покрајинских и локалних инспекција за заштиту животне средине.

Мере које се односе на гасификацију

У плану су предвиђене мере које се односе на гасификацију али и на промовисање обновљивих извора енергије. У Зрењанину постоји традиција али и инфраструктура, која подржава грејање на гас и у том контексту је предложено повећање броја прикључака индивидуалних ложишта на систем даљинског грејања приоритетно.

- Мера редовно чишћење и прање градских улица, зарад смањења ресуспендованих честица у ваздух

Ова примедба се прихвата те се у делу описа мера додаје кратак опис који даје потпору. Квантификација ресуспендованих честица није урађена а према сазнањима обрађивача плана не постоји методологија нити пракса која оваква мерења у Србији спроводи. Са друге стране је чињеница да до оваквог загађења може да дође, односно долази, те је правдање за ову меру засновано на теоретској претпоставци.

**1. Удружење „ЗРАК“**

Коментари и сугестије које су представници удружења изнели током јавне расправе су критички и конструктивни, како је наведено у записнику са јавне расправе. Одређени коментари су били усмерени на потребу да се одређене активности наставе у још већем обиму и да се брже реализују, попут изградње обилазнице, више бициклических стаза, унапређење мониторинга и већа видљивост података мониторинга и потреба да се у политици града питањима квалитета ваздуха али и заштити животне средине посвети већа пажња. Генерално су сматрали да ове теме заслужују више простора.

Суштинска констатација је да је документ требало израдити раније и да је добро за град да оваква врста документа постоји.

На њихов предлог се додаје мера у акционом плану која предвиђа постављање информационог пункта у граду на коме би грађани имали могућност да прате податке о квалитету ваздуха у реалном времену.

\*\*\*

На основу података о обављеном поступку припремања Плана и прегледом документације о начину на који је обављен јавни увид у Нацрт плана, Градска управа констатује да је овај поступак обављен у складу са одредбама члана 31 Закона о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 36/09, 10/13 и 26/21-др. закон) и чланом 7 Уредбе о учешћу јавности у изради одређених планова и програма у области заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 117/21)

На основу напред изнетог, Одсек за заштиту и унапређивање животне средине Одељења за привреду Градске управе града Зрењанина, је

### З А К Љ У Ч И О

да је поступак јавног увида у НАЦРТ Плана квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за период 2024-2029 године обављен, тако да се након корекција у складу са Извештајем о јавном увиду може упутити Министарству заштите животне средине на сагласност, након чега ће се приступити даљој процедури усвајања.

Обрађивач:  
Шеф Одсека  
Јелена Поучки



НАЧЕЛНИК ОДЕЉЕЊА ЗА ПРИВРЕДУ

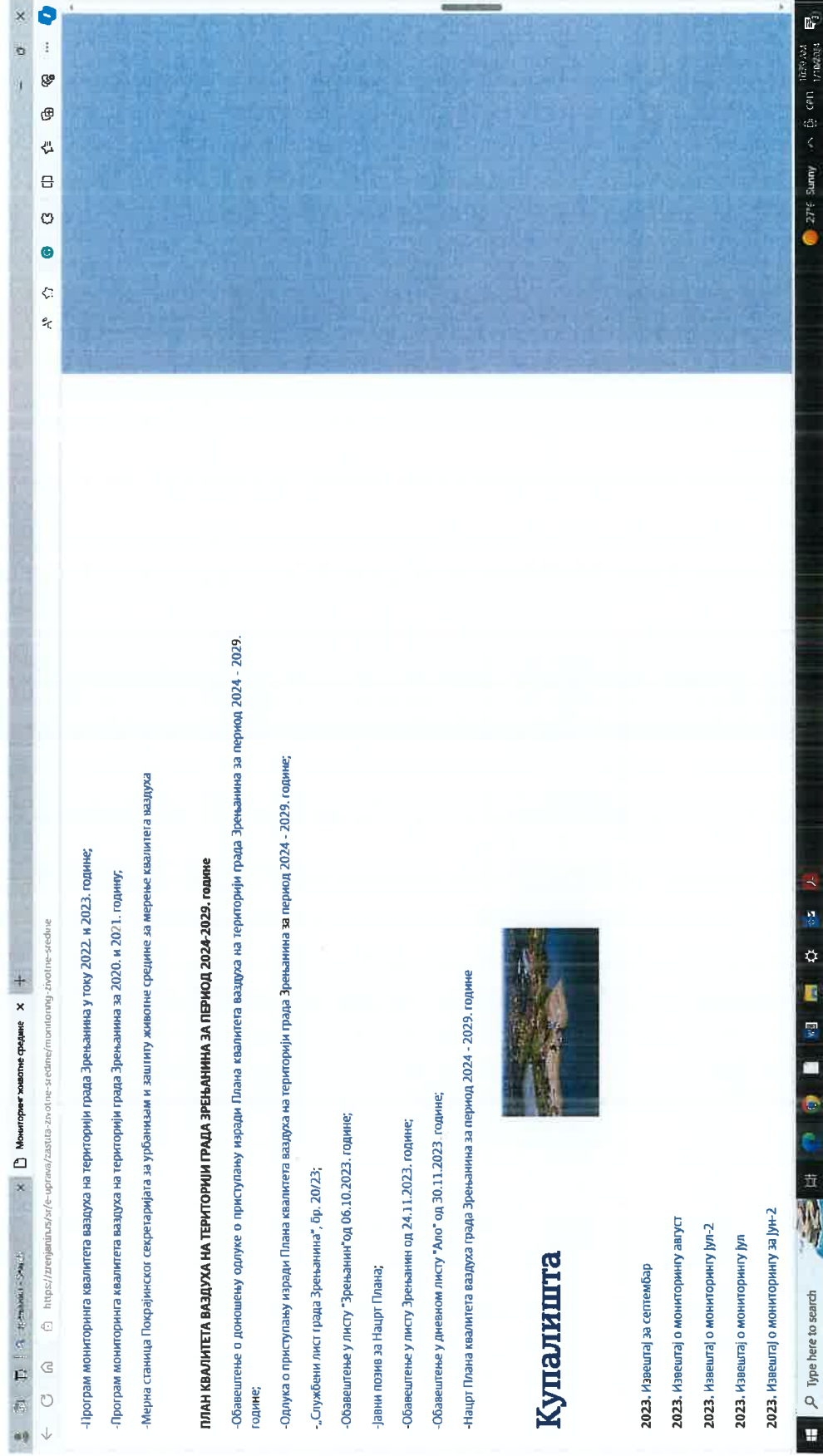
Јелена Травар Миљевић





## ПРИЛОГ 1

Информације о Плану квалитета ваздуха на сајту града Зрењанина - <https://zrenjanin.rs/sr/e-uprava/zastita-zivotne-sredine/monitoring-zivotne-sredine>




Мониторинг животне средине

https://zrenjanin.rs/sr/e-uprava/zastita-zivotne-sredine/monitoring-zivotne-sredine

- Програм мониторинга квалитета ваздуха на територији града Зрењанина у току 2022. и 2023. године;
- Програм мониторинга квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за 2020. и 2021. годину;
- Међна станица Покрајинског секретаријата за урбанисам и заштиту животне средине за мерење квалитета ваздуха

**ПЛАН КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ЗРЕЊАНИНА ЗА ПЕРИОД 2024-2029. ГОДИНЕ**

- Обавештење о доношењу одлуке о приступању изради Плана квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за период 2024 - 2029. године;
- Одлука о приступању изради Плана квалитета ваздуха на територији града Зрењанина за период 2024 - 2029. године;
- Службени лист града Зрењанина", бр. 20/23;
- Обавештење у листу "Зрењанин" од 06.10.2023. године;
- Јавни позив за Нацрт Плана;
- Обавештење у листу Зрењанин од 24.11.2023. године;
- Обавештење у дневном листу "Ало" од 30.11.2023. године;
- Нацрт Плана квалитета ваздуха града Зрењанина за период 2024 - 2029. године



### Купалишта

- 2023. Извештај за септембар
- 2023. Извештај о мониторингу август
- 2023. Извештај о мониторингу јул-2
- 2023. Извештај о мониторингу јул
- 2023. Извештај о мониторингу за јун-2

Type here to search

27°C Sunny

## ЗАПИСНИК

### са одржане јавне расправе и презентације документа ПЛАН КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА ГРАДА ЗРЕЊАНИНА ЗА ПЕРИОД 2024. ДО 2029. ГОДИНЕ

Јавна расправа и презентација предметног Плана је започела у 11 часова, дана 27.12.2023. године у сали Градске управе Града Зрењанина, на адреси Трг слободе број 10, у сали бр. 101 на другом спрату.

Јавну презентацију је отворила Јелена Поучки, шеф Одсека за заштиту и унапређење животне средине, наводећи детаље који се тичу спроведене процедуре израде, Плана квалитета ваздуха града Зрењанина у складу са Законом о заштити ваздуха, спроведеној процедури одабира компаније Двопер и детаљима о спроведеном јавном увиду, а до тренутка одржавања јавне расправе. Присутне је обавестила о времену и начину спроведене процедуре јавног увида, констатујући да су током јавног увида који је трајао од 24.11.2023 до 25.12.2023 године на адресу наведену у Јавном позиву, примљени коментари е мејлом и путем поште последњег дана, 25.12.2023 од „Регулаторног института за обновљиву енергију и животну средину“, те ће на приспеле примедбе и сугестије бити одговорено у писаној форми кроз Извештај о јавном увиду и јавној расправи.

Предметни план је израдио предузеће „Двопер“ д.о.о. Београд са Заводом за јавно здравље Зрењанин, а презентовали су га Небојша Покимица, дипл.хем. и шеф ауторског тима на изради Плана, др Мирјана Перишић (део Двопер тима - Стручни тим, за моделирање из Института за физику у Београду, институт од националног значаја за Републику Србију, Универзитет у Београду) и Наташа Ђокић из Двопер доо. Јавној расправи су присуствовали представници локалне самоуправе града Зрењанина, сектор за заштиту животне средине и инспекцијске послове, представници Завода за јавно здравље Зрењанин, представници удружења грађана (списак учесника на јавној расправи је приложен уз овај записник).

Обавеза јединица локалних самоуправа у којима је ваздух треће категорије је да донесу План квалитета, а на основу Закона о заштити ваздуха. Имајући у виду законску обавезу, град Зрењанин је путем тендера изабрао консултантску агенцију „Двопер“ да изради стратешка документа која се у оквиру Јавне расправе представља јавности, навела је између осталог Поучки.

Представници компаније Двопер и обрађивачи плана су представили нацрт плана, након уводних обраћања. Презентацију предметног плана је започео Небојша Покимица, упознајући присутне са основним референцама компаније и тимом који је израдио предметни план. Захвалио Градској управи на одличној сарадњи током израде Плана, нагласио и образложио чињеницу да је у изради плана учествовао Завод за јавно здравље Зрењанин, истичући важност активног учешћа Завода, с обзиром на то да су управо институције које се непосредно баве мерењима јако важни партнери у решавањима питања унапређења квалитета ваздуха.

Упознао је присутне са процедурама доношења плана, односно процедуром која се мора поштовати у фазама усвајања Плана. Позвао је присутне да, уколико имају потребу, питање поставе и током излагања.

Небојша је укратко представио разлоге за доношење плана, законску основу, садржај плана и методологију израде и опис подручја за које се план квалитета ваздуха доноси (положај, топографија,

подаци о броју становника, привреди, саобраћају и инфраструктури у на подручју агломерације). Описао је мрежу мерних места у Зрењанину, наглашавајући да је чине покрајинска и места из локалне мреже мерних места за фиксна мерења нивоа загађујућих материја у ваздуху. Истакао је значај нове станице која је из Кикинде премештена у Зрењанин.

Небојша је представио статистичке приказе за сваку појединачну загађујућу материју (Сумпор диоксид ( $\text{SO}_2$ ), Азот диоксид ( $\text{NO}_2$ ), Суспендоване честице ( $\text{PM}_{10}$ ), Тешки метали у суспендованим  $\text{PM}_{10}$  честицама, Суспендоване честице ( $\text{PM}_{2,5}$ ) наглашавајући да су приказани подаци обрађени у моделу и на тај начин је најавио представљање резултата моделовања.

Презентовање Плана је наставила др Мирјана Перишић, као представник тима који је обрађивао податке. Присутне је упознала са методологијом рада на изради модела. Дескриптивна статистика, функције густине расподеле, временске варијације, тренд, корелације, зависност измерених концентрација од правца и брзине ветра – урађена је у оквиру одговарајућих пакета софтверског окружења R (openair, plotly и leaflet). Да би се проценили доминантни извори загађења у окружењу мерног места на којима је вршен полуаутоматски мониторинг (средње дневне концентрације) **примењен је рецепторски модел EPA Unmix\*** (модел који је промовисала Америчка агенција за заштиту животне средине). Ради идентификације доминантних извора емисије, одређивања профила извора и процене њиховог доприноса укупној емисији коришћени су подаци о концентрацијама.

Укључивање савремених метода анализе је укључивање метода вештачке интелигенције како би се измерене концентрације повезале са параметрима животне средине.. Мирјана је представила:

- Сатне, дневне и месечне варијације концентрација загађујућих материја на мерном месту ПСЗ у Зрењанину за период од 2018. до 2022. године
- Зависност концентрација  $\text{NO}_2$ ,  $\text{SO}_2$  и бензена [ $\mu\text{g m}^{-3}$ ] од правца и брзине ветра у Зрењанину за период од 2018. до 2022. године
- Зависност корелације и односа концентрација  $\text{NO}_2$ ,  $\text{SO}_2$  и бензена [ $\mu\text{g m}^{-3}$ ] од правца и брзине ветра у Зрењанину за период од 2018. до 2022. године
- Просторна расподела регионалних извора емисије  $\text{SO}_2$  са утицајем на квалитет ваздуха на територији Зрењанина у периоду од 2018. до 2022. године
- Просторна расподела регионалних извора емисије  $\text{SO}_2$  са утицајем на квалитет ваздуха на територији Зрењанина у периоду од 2018. до 2022. године и
- Просторна расподела регионалних извора емисије  $\text{NO}_2$  са утицајем на квалитет ваздуха на територији Зрењанина у периоду од 2018. до 2022. године

У закључним разматрањима изнела је податке из анализа извора емисије на мерном месту ПСЗ у периоду од 2018. до 2022. године

- на основу временске серије доприноса појединих фактора, први извор, у овом случају идентификован као индустријске активности и/или сагоревање различитих типова отпада, има уједначен допринос током целе године са специфичним пиковима у пролеће и крајем лета
- у случају сагоревања органске материје очигледан је умеренији допринос током целог периода, и нешто већи почетком 2019. и 2020. године, што се може повезати са специфичним метеоролошким условима (нижа температура ваздуха, мања осунчаност и

степен УВ зрачења) који доприносе акумулацији и перзистентности органских загађујућих супстанци у ваздуху, па је самим тим допринос и овог типа извора био нешто већи

- метало-прерађивачка индустрија такође има уједначен допринос и ликовите промене у истим периодима као и у случају претходно описаних извора
- последњи извор препознат као сагоревање фосилних горива, има нешто израженији допринос током хладнијег дела године, а нарочито у другој половини 2022. године

Евидентиран је утицај удаљених извора и транспорта загађујућих материја на подручје Зрењанина. Она је још једном нагласила да би бољи и прецизнији мониторинг дао бољи основ за адекватније моделовање и поновила значај постојања аутоматски мерених података.

Наташа Ђокић из Двопера је наставила презентацију укратко се осврнувши на чињеницу да је значај приказаног модела за документ велики јер је значајно унапредио квалитет документа.

Наташа Ђокић из Двопера је наставила презентацију известила на који начин се врши оцена квалитета ваздуха, констатоваола да је ваздух у Зрењанину треће категорије. Укратко је изнела податке о загађивачима. и о регистрима загађивача, Националном и локалном. Говорила је изворима загађивања.

Акциони план, приказала је по областима, уз важну напомену да је план реалан јер је идеја да се приказане мере реализују. Парцијално је представљен један по један специфичан циљ и активности које се морају спроводити како би се постигла реализација дефинисаног циља.

Јелена Поучки, шеф Одсека за заштиту и унапређење животне средине, се захвалила на излагањима и позвала присутне да постављају питања и дају коментаре.

**1. Гојкан Стојиновић**, Удружење грађана „ЗРАК“, након представљања се позитивно изразио о чињеници да је документ напакон израђен, уз констатацију да је требао да буде израђен много раније обзиром на квалитет ваздуха у Зрењанину. Захвалио се обрађивачима. У излагању са образложењима генерисао је неколико конкретних питања и сугестија:

- У Плану је евидентирано да се мерење врши од 2019. године, а затим је показан нагли скок из I у III трећу категорију квалитета ваздуха. Шта је довело до наглог пада квалитета квалитета ваздуха у Зрењанину? У плану су идентификоване четири групе извора загађења, ложишта, саобраћај итд. Није логично да су у 2019. грађани нагло променили начин грејања. са друге стране идентификован је саобраћај, а познато је да је за време ковида смањена кретања. Примедба је била усмерена у правцу изостављене анализе ситуације, која је констатована. Чињенице које су довеле до те нагле промене квалитета ваздуха било је потребно израдити ЕХ анте анализу, одређену социолошку студију на бази спроведених упитника и слично, који су могли да покажу зашто је дошло до наглог пада квалитета ваздуха. Констатовао је да се не мере Суспендоване честице (PM<sub>2,5</sub>). Пропуштено је да се каже да је честице потребно мерити континуално. По његовом мишљењу потребно је све мерити континуално, нарочито ако су већ честице идентификоване као главни разлог лошег квалитета ваздуха. Уз констатацију да се честице мере периодично и констатацију да се PM<sub>2,5</sub> честице не мере. „Пропустили сте да кажете да је те честице потребно мерити континуално, нарочито уколико су оне главни разлог загађења. Била је потребна ЕХ анте анализа, социолошка анализа која би показала чиме се греју грађани“.



- У документу су препозната два горућа проблема града Зрењанина која и нису директно повезана само са квалитетом ваздуха, а то је положај индустријске зоне на неадекватном месту и чињеница да издашност изворишта подземних вода опада, тако да се сврсисходност фабрике доводи у питање. Везано за урбанистички План врло добро је идентификован положај индустријске зоне у односу на град, наиме по његовим речима сама локација индустријске зоне на уласку у град није добро изабрана нарочито узимајући у обзир најчешћи правац ветра.

Небојша се захвалио на коментарима уз констатацију да је било боље да су се обрађивачи Плана срели са заинтересованом јавношћу на почетку процеса израде Плана јер би сигурно имали бољи документ. Кључна примедба, која се односила на специфичну студију, која је требала да одговори на питање шта је довело до наглог скока квалитета ваздуха је прихватљива уз напомену да је План израђиван у складу са Правилником који дефинише област и да у том контексту таква студија није била обавезујућа.

Све констатације у вези са потребом аутоматског мониторинга честица су оправдане и зато су и мере у Акционом плану усмерене на унапређење мониторинга дефинисане на начин да унапреде мониторинг. Г дин Покимица је додао да све иде у прилог ангажовања колега из Завода за јавно здравље који се јако дуго баве мониторингом квалитета ваздуха. Идеја јесте да се у будућности поправља квалитет ваздуха али и да се јачају капацитети Завода за јавно здравље. Мере које су предложене у плану усмерене су и унапређењу квалитета рада Завода за јавно здравље. Нагласио је да је ово први План квалитета ваздуха и да је много лакше када се израђује други документ јер се у таквим ситуацијама учинак поправљања квалитета ваздуха може повезати са конкретним мерама.

Мирјана Перишић је додала да су у тиму који се бави моделовањем приметили скоковиту разлику у квалитету ваздуха, наглашавајући да су оскудни подаци условљавали интерпретацију модела. Сигурно би поменута студија допринела квалитету документа али би поред грађанске анкете ту било потребно анализирати и квалитет угља на стовариштима и читав низ других података. Сигурно је да би поменута студија, да је израђена, значајно допринела закључцима. препознат положај индустријске зоне није везан само за локацију већ и за читав списак загађујућих материја које се могу пратити у будућности. повећањем расположивих података би се повећала прецизност извора загађења (може се препознати пелет, угљ...итд. ) детаљнија хемијска анализа би одвојила изворе

- 2. Беким Рукеци**, Удружење грађана „ЗРАК“, питао је да ли знамо који је тренутни квалитет ваздуха у Зрењанину? Како ће грађанима помоћи ретроактивни подаци о квалитету ваздуха. дао је пример да грађанима извештај који се објави нпр у јуну да им је ваздух био загађен у фебруару не значи много.
- Обилазница око Зрењанина. Нагласио је да је да су чланови удружења, једном приликом бројали саобраћај на дневном нивоу, на само 300 метара од зграде Градске управе прође и до 1000 камиона, што је неприхватљиво
  - Бицикличке стазе по граду – питање где и куда воде
  - Контрола и инспекција мора да буде интензивнија
  - Када ће грађани Зрењанина добити јавни податак о квалитету ваздуха у реалном времену?

Одговорено је да је пронађен податак о тренутном стању квалитета ваздуха ( $16 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ). Такође је одговорено да је могуће у Плану квалитета ваздуха додати меру која ће предвидети да грађанима буде доступна информација о квалитету ваздуха на предложен начин.на овај начин упућена примедба је прихваћена.

**3. Милан Јовановић**, Удружење грађана „ЗРАК“, захвалио на предложеном документу. појаснио на који начин заинтересовани грађанин може да дође до податка о квалитету ваздуха, указавши на број корака, кликтања које заинтересовани грађанин мора да спроведе, пре него што му се на сајту прикажу подаци о квалитету ваздуха . Сматра да је положај ових информација на сајту града одраз градских власти према питањима квалитета ваздуха

Сматра да се подаци о квалитету ваздуха морају приказивати у реалном времену

Представница Градске управе града Зрењанина, Јелена Поучки, се захвалила на сугестијама и питала да ли има још питања.

У 12:15 часова, Јелена Поучки је закључила јавну расправу, захваливши се свим присутнима на учешћу. Указала је да је Записник са одржане јавне расправе обавезни документ у процедури усвајања Плана, као и да ће бити јавно доступан.

У Зрењанину , 27. 12. 2023. године

Наташа Ђокић, део тима обрађивача  
плана, компанија Двопер д.о.о.



**Јелена Поучки**, шеф Одсека за заштиту  
и унапређење животне средине



Прилог 1. Списак присутних на Јавној расправи

ПЛАН КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА ЗА ГРАД ЗРЕЊАНИНА ЗА ПЕРИОД 2024- 2029. ГОДИНА  
 ЈАВНА ПРЕЗЕНТАЦИЈА - 27. ДЕЦЕМБАР 2023. ГОДИНЕ

Редни број	Име и презиме	Контакт телефон	Е-маил	организација
1	Telena Poudvi	066 866 0058	telena.poudvi@grad.zrenjanin.rs	Градска управа Зрењанин
2	Nataša Đokić	063/421 879	nataša.dokic@duoper.rs	Duoper doo
3	Zana Đokić	0618 660547	zana.dokic@duoper.rs	Дуопера
4	Ана Ружа Стојић	060 010 2070	andrija@ipb.ac.rs	Институт за пројектовање и пројектовање
5	МИЈАНА ПЕРИВИЋ	060/6475262	mijana@ipb.ac.rs	ИНСТИТУТ ЗА ПРОЈЕКТОВАЊЕ И ПРОЈЕКТОВАЊЕ
6	HEBOSKA TOKIC	063/611-111	HEBOSKA.TOKIC@DLOPER	DLOPER
7	Rudolf Friedvoj	062/801 2139	dinodvor@zastita.zrenjanin.rs	ЗЗДЗ ЗРЕЊАНИН
8	VEJNA MATIĆIĆ	062 801 2172	vejna.z@zastita.zrenjanin.rs	ЗЗДЗ ЗРЕЊАНИН
9	DOBANKA POPVIC	062 801 2138	DOBANKA@ZASTITAZREJANIN.RS	ЗЗДЗ ЗРЕЊАНИН
10	MILAN JOVANSIĆ	063 508 394	office@FEVARACOMPUTER.COM	ZRAK
11	ĐUKIĆI BEGIĆ	061 303 9822	ZRENJANIN.ATKID@GMAIL.COM	ZRAK
12	JEJONA ĐOKIĆ	061/609 6603	---	ZRAK
13	Đojkan Stojimović	062/36056	dojkan.stojimovic@icloud.com	---
14	DEJANA ADAMOVIĆ	064/811-6550	dejana.adamovic@grad.zrenjanin.rs	GRAD ZREJANIN
15	Nataša Stanić	064/866-0345	nataša.stanic@zastita.zrenjanin.rs	GRAD ZREJANIN
16	Đurđević Poljak	065 443 1320	durdevic@poljak.com	IZMPOSTAVKA

Прилог 2. фотографије са одржане јавне расправе

